

Novice.

Znađ Kupe. Ne vzemi mi za hudo, ljubi „Tovarsš“, če Ti prav odkritoserčno povem, kar me nekoliko v serce peče. Res je, kar smo brali v zadnjem listu iz ribenške dekanije, da je tudi v učiteljskem stanu, kakor v vsakem, tu pa tam kaj brezbožnežev. Da pa nobeni stan nima toliko in takih tožnikov in včasi tudi neusmiljenih sodnikov, kakor ravno učiteljski, vem, da mi bo večidel vsaki rad poterdil. Vendar jaz govorim le od naših krajev. Vsaka jezičnica vé od učitelja dovolj povedati, naj že bo resnično ali zlagano. Blagor učitelju, kateri ima take prednike, kateri vedo, da je učitelj tudi človek in slab kakor vsaki, in da od svojega bližnjega raje dobro kot pa slabo mislijo. Spominjam se, kako so nekđaj neki modri gospod storili, ko je nekdo prišel pravit, kaj je šomošter vse od njih govoril. Odgovorili so jezičnemu tožniku samo to le: „Veš kaj, ti si veliko hudobnejši od šomoštra, ker on si tega ni upal meni povedati; ti pa mi v oči poveš!“ — **Z Bogom, ljubi „Tovarsš!“** *Miklavš.*

Iz Šent Lorenca pri Témenci. Vaš ljubljén „Tovarsš“ pore doma dohaja k nam, kjer bomo z božjo pomočjo novo šolsko poslopje postavili, da se vanj vselita učitelj in njegov tovarš. **Z Bogom!**

J. P. fajmošter.

Z Dolenskega. Narodne naše učilnice so začele pri nas lepo poganjati. Po vseh razredih se razlagajo predmeti v čisti slovenščini, in kar se nemškega uči, se vodi vse ob palici materinskega jezika. Napisi na pojedinih razredih, zunaj na šoli, vsi zapisniki in imeniki so po slovenski pisani, in predmeti, kjer se posebno na glavnih šolah tudi nemški jezik kakor nastavljavni, toraj za narodne šole drugi — podučava, so predmeti slovenski pisani tako razdeljeni: 1. kerščanski nauk. 2. Slovenski učni jezik (Slovenisches Sprachfach) t. j. branje, slovnica, pravopis in ustmeni in pismeni miselni izraz. 3. Nemški jezik, t. j. branje, slovnica, pravopis in ustmeni in pismeni miselni izraz. 4. Številjenje. 5. Pisanje. 6. Risanje.

Vsak spis se naj prej sestavi po otrokovi naravi v materinskem jeziku, in potem se še le to na nemško prestavi in naposled iz glave nauči. Tudi v številjenji gre slovensko naprej, in na to se naslanja še le nemško. Slovenski izrazi v številjenji otroku veliko bolj na tanko reč razjasnujejo, kakor nemški, ali prav za prav posledki latinski. Tako imenovane „Fleisstheke“ so pri nas podomačili in jim pravijo „slovensko-nemško spisje“ ali „spisovnik“ in „Zeichnungshefte“ imenujejo „risanke“. Kakor slišimo, bodo tudi spricala, povabila k očitnim skušnjam in razredjenje učencov slovenski natisnjene, in tako je prav: doma naj bo vse domače! Verli naši Dolenci so zdaj že dobro spoznali, da kdor zna čisto slovenski govoriti, mu je velik del sveta odpert, n. pr. Slovensko, Česko, Poljsko, Ilirsko, Serbsko, Rusko i. t. d. in da temu rodu nikoli solnce k božji milosti ne zajde. In akoravno se tudi nemški učé, so za to vendar prepričani, da to ni res, da se samo z nemškim jezikom po

vsem svetu pride, ali pa da bi se zato nemški učili, da bi potem izdajali svojo narodnost. Oni hočejo biti izobraženi Slovenci, ponosni na svojo od Boga podeljeno narodnost, pa tudi spoštovati druge narode in jezike, in naj si bodo kateri koli. Njihno geslo je 1. od Boga podeljeno narodnost hvaležno spoštovati in ohranovati, 2. za slovensko domovino vse storiti in jo s cesarjem krepko braniti vseh hudobnih napadov in 3. iz hvaležnosti do njihnega pravičnega cesarja vterjeni v pravi veri o času sile tudi blago, kri in življenje dati za vero, dom in cesarja.

Iz Černomlja. Naš „Tovars“ bo dovolil, da si tudi mi iz naših krajev pri njem mali prostorček izprosimo, ter kratko svetu povemo, kako se kaj pri nas šolstvo ponša.

Ni davno, ko je černomaljsko šolo velika čast doletela. Prišli so k nam naš prečastiti in občeljubljeni g. prošt. in c. kr. šolski svetovavec dr. Anton Jarc, spremljeni od mnogo zasluženega in visokočastitega g. kanonika in hervaškega c. kr. šolskega svetovavca Franceta Sladovića. Nepozabljiv bo ta dan za našo šolo, in zapisan bo v dnevniku šole naše! Pregledovavši pojedine razrede in se milo po slovenski z nami spomenovavši so otrokom z gorečo domačo besedo na serce govorili, da naj se naj prvo v vsem izučé le po slovenski, in potem še le po nemški. Njih priljudnost, ljubezen in nepostransko obnašanje do vsakega je nas globoko ganilo. Svoje delo doveršivši so se prezgodaj za nas prav prijazno in po domače poslovili, ter svojo zadovoljnost na znanje dali tukajšnemu občespoštovanemu vodju glavne šole, v. č. g. Jerneju Koscu, ki je zares svojega imena vreden. Imenovani gospod je sploh znan domovini kot izversten pevec, in da je bil kdaj po vseh šolah med pervaki. Mi nočemo nobenemu prenaglo pred svetom hvale deliti; toda ta terpljivost in ljubezen do svojega stanu in ljubezen do učencikov, kakor jo pri njem vidimo, je vredna, da svet vé za njo. Škoda velika, ako bi šola zgubila takega vodja, ki ni le vodja s dekretom, temué v djanju. Koliko da je imenovani gospod od svojega britkega vžitka v blagor šole daroval, nočemo tukaj popisovati, ker bi morda tudi g. Koscu po volji ne bilo; zakaj mi smo preveč prepričani, kako je pohleven dobri gospod. Samo to pa še enkrat ponavljamo: Škoda, — velika škoda, da se taki vodja šolam ne pusté, in da jih svet bolje ne plačuje, da bi tako šole po zunanjem in znotranjem smislu slovele na slavo Bogu, na korist domovini in na čast celemu cesarstvu!

J. I. N.

Iz Cerkljan. Dragi „Tovars“! že je minulo pol drugo leto, odkar si prvič priromal iz bele Ljubljane pozdravljat nas brate po deželi in kazat pot, ktere naj se sleherni učitelj derži, če hoče splovnati svoj imenitni poklic. Vsaki, ki Te je bral in dopuščal, da si k njemu vas hodil, Ti more dati spricalo, da si svojo nalogo skozi in skozi dobro dopolnoval. Po pravici Ti smem reči, da učitelj, ki hodi po Tvoji poti, ne zajde. Toda, žalibog, še so učitelji po deželi, pa tudi v mestih, ki Ti vrata zapirajo in ne pusté, da bi jim Ti kako

resnično povedal. Pa, kam sem zašel! — Raje Ti povem ljubi „Tovars“, kaj drugega. — Stara navada je že, da kdor si hoče duha vedriti, naj gre nekoliko od doma. Tudi jaz sem binkoštni terek odtergal se vsakdanjem skerbem in šel z zbranim duhom na našo ljubo Šmarno goro. Ta dan se snide tu posebno iz okolice mnogo ljudi. Tudi pridejo gori neki farmani s procesijo s svojim duhovnim gospodom. Zraven, se vé da, pride tudi organist s pevkami. Človeku neizrečeno gine, ko prisope pobožna množica v cerkev, poklekne pred milo podobo nebeške kraljice, ter zdihuje z gorečimi željami in molitvami. Mašnik pristopi k altarju, in mile pesmice se razlegajo po svetem hramu, duh se povikšuje, in človeku se zdi, da je bližje neba in nje, ki nam sprosuje neprenehoma toliko milosti. Koliko dobro petje in orglanje pripomore, da se srce pobožno odpira in v sladkem upanju nebeški materi razodeva svoje želje, je gotovo že vsaki skusil. — Ravno ta dan (binkoštni terek) pa je bil na gori neki organist, kateri pa gotovo ne zasluži, da bi ga tako imenovali. Oj, ko bi gosp. Rihar vedili, kako je ta človek ravnal z njihovimi pesmami in kako je vmes igral, bi jih bilo gotovo strah in groza. Na zadnje se mi je na enkrat zdelo, kakor, da bi me bil kdo s kropom poparil, ko ta škripač med deljenjem naj svetejšega zakramenta zapopota tako imenovano „Fleischhauerpolko“. Bogu se smili! Toliko uma bi vendar vsaki organist mogel imeti, da bi vedil, da cerkev ni plesiše in njegova naloga ne, da bi ljudem v cerkvi peté zgačkal, kakor delajo pustni norci. Ali bi ne bilo boljše, ako bi bil ta organist, namest da se je ukvarjal z „Fleischhauerpolko“ in „Walzarji“ učil se kaj iz praktičnega „Landorganista“ in premišljeval, kaj se v cerkvi spodobi in sme igrati, kaj pa ne? — Da se tako pohujšljivo orglanje sliši tudi še tu pa tam v drugih cerkvah, je žalostna resnica. V. č. g. g. duhovnom bi pri tej priložnosti prav rad priporočil take organiste, da bi jih opominjevali in nikoli ne pustili, da bi jim v cerkvi kot na plesišu igrali. Začetni organisti naj bi si pa prisvojili spodobnih pred- in mediger, ako se jih sami izmisliti ne znajo.

Andr. Vavken, učenik.

Iz ljubljanske okolice. L. T. Potovaje uni dan s svojim prijateljom iz Ljubljane proti Igu, naletel sem na neki veseli primerek, kterega sem koj našemu „Tovarsu“ izročiti sklenil. Srečal sem namreč mlade izance kakih 18 — 20 let stare, ki so odkriviši se naju spodobno pozdravili s „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — Zares, nisem od njih kaj takega pričakoval. V drugih krajih sem dostikrat vidil in slišal take ljudi igrati, nektere nespodobno govoriti, kleti i. t. d., ali izanski fantje, kakor iz tega dogodka sklepam, se spodobno in lepo vedejo. Tudi vedenje drugih malih izanskih učenčkov moram očitno pohvaliti. Viditi je bilo, da imajo skerbnege gosp. učenika in kateheta, ktera se ne le trudita za lepo kerščansko življenje, ampak tudi za priljudnost, in lepo obnašanje do domačih in ptujcev. Slava jima! — Tudi ima izanska fara duhovna, rojenega Teržičana, jedernatega Slovenca, kateri si je s svojim izverstnim ukom veliko ljubezen pridobil pri svojih farmanih. Slava tudi njemu!

Iz Ljubljane. V razpisu 24. maja t. l. s št. 566/105 ljubljanski preč. knezoškofjski konzistorij priporoča uč. pripravnikom pa tudi učiteljem te le knjige: 1. Kirchenmusiklehre vom J. D. Manzer, Prag, Druck von Carl Bellmann, I. Theil Elementar-Musiklehre 1858, Pr. 55 kr., II. Theil 1861 Harmonielehre, Pr. 1 fl. 46 kr. — 2. Sammlung von Uebungs-Sätzen für die Orgel vom J. D. Manzer, Leipzig, Druck der Anstalt der Musikalien. Pr. 2 fl. 30 kr.

Zraven tega se tudi naznanja, da je sl. derž. ministerstvo z ukazom 28. aprila s št. 4292/258 C. U. slovensko nemškega Abecednika za Kranjsko zopet dalo natisniti 12000 iztisov in sicer s tem dostavkom, da naj se pri novem natisu namesto besede „Nahmenbüchlein“ postavi na čelni list beseda „Fibel“. Tudi se opominja, da naj se ta „nemško-slovenski Abecednik“ dobro razločuje od samo „slovenskega Abecednika“.

Iz Ljubljane. Iz Novega mesta smo zvedili žalostno novico, da je 18. preteč. m. umerl nadepolni mladeneč, dijak g. L. Engelmann, Nožarjev. Bil je rajni priden pisavec in pesnik slovenski. Tudi „Tovars“ ga je prišteval k svojim prijatlom in podpornikom. Ravno zdaj se v. g. Milic-ovi tiskarnici natiskuje njegova mična povest: „Gospodove pota so čudne“, kateri naslov je tedaj prav primeren tej njegovi prvi knjižici. Bog mu daj dobro!

Iz Ljubljane. Ravno kar so prišle na svitlo v 5. listu „Tovarša“ naznanjene gosp. Franc. Gerbjc-ove pesmi z napevi, ktere izverstni skladavec imenuje: Glasji slovenski za čveterospev, samospev in glasovir. Posvetil slavnemu gospodu dr. Lovretu Tomanu, ljubljencu slovenskega naroda. — Prodajal jih bo g. Giontini in skladavec sam v Ternovem. Drugo pot bomo več govorili o teh krasnih domačih glasih. — Tudi naznanjamo, da se v g. J. R. Milic-ovi tiskarnici dobé novo načertani listi za slovensko in slovensko-nemško skušinsko pisanje (linirte Prüfungskarteln), ktere vsem g. g. učiteljem priporočamo, ker so dober popir in prav primerno sestavljene. Sto jih velja 80 kr.

Premembe v učiteljskem stanu.

V ljubljanski škofii. G. Jakob Tavzes, zač. učitelj v Prečni, je z a t e r d n o (definitiv) postavljen.

Listnica. g. J. Z. na B.: Mi smo vam vse liste poredoma poslali. Poprašajte na pošti ali drugod, od koder dobivate „Tovarša“! — G. E. v. Č.: Hvala za poslano reči! Spis od g. . bo menda še kaj časa čakal. — V. č. g. T. M. v Š. K.: 11. list smo vam poslali; prašajte na pošti po njem.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.